

پرسشنامه تعیین مزاج اختری-ویژه سالمندان
Akhtari Mizaj Questionnaire (AMQ) for the elderly

این پرسشنامه جهت تعیین مزاج سالمندان بالای ۶۰ سال طراحی و اعتبار سنجی شده است. خواهشمند است با دقت یکی از پنج گزینه مربوط به هر سوال را که به حالات خود نزدیک تر می دانید انتخاب و علامت بزنید. در همه سوالات وضعیت کلی بدن و حالات خود را نسبت به همسالان همجنس خود مقایسه و در پاسخ به هر سوال فقط یک گزینه را انتخاب فرمایید.

تاریخ..... نام و نام خانوادگی..... سن..... تحصیلات..... تلفن همراه..... نشانی.....

سوالات مربوط به گرمی و سردی مزاج						
گزینه ۵	گزینه ۴	گزینه ۳	گزینه ۲	گزینه ۱	سوال	
گرم	تا حدی گرم	نه سرد و نه گرم	تا حدی سرد	سرد	معمولاً سردی و گرمی پوست بدن شما چگونه است؟	۱
اکثراً می گویند تو پرحرفی	بعضی های گویند تو پرحرفی	چیز خاصی نمی گویند	بعضی های گویند تو کم حرفی	اکثراً می گویند تو کم حرفی	دیگران درباره نوع حرف زدن شما چه می گویند؟	۲
کمتر	تا حدی کمتر	مثل بقیه	تا حدی بیشتر	بیشتر	در فصل زمستان نسبت به همسن و سالهایتان بیشتر لباس می پوشید یا کمتر؟	۳
همیشه دوست دارم	بیشتر وقتها دوست دارم	گاهی دوست دارم	بیشتر وقتها دوست ندارم	هیچوقت دوست ندارم	آیا دوست دارید در سفرها یا میهمانیها مسئولیتی را به عهده بگیرید؟	۴
گرم	تا حدی گرم	نه سرد و نه گرم	تا حدی سرد	سرد	در مجموع روابط اجتماعی خود را سرد می دانید یا گرم؟	۵
با گرمیجات گرمی می کنم	تا حدی (کمی) با گرمیجات گرمی می کنم	فرقی برایم ندارند	تا حدی (کمی) با سردیجات سردی می کنم	با سردیجات سردی می کنم	غذاهای با طبع سرد (سردیجات) مانند دوغ، ماست و خیار و یا غذاهای با طبع گرم (گرمیجات) مانند عسل، ادویهجات، فلفل روی شما چه اثری دارند؟	۶
زرد یا تیره	سبزه یا گندمگون	سرخ و سفید (معمولی)	تقریباً سفید	سفید	رنگ پوست شما در محدوده کدامیک از گزینهها است؟	۷
درشت	تا حدی درشت	متوسط - معمولی	تا حدی ریز	ریز	استخوانبندی شما نسبت به همسالان همجنس شما چگونه است؟	۸
عجول	تا حدی عجول	گاهی صبور و گاهی عجول	تا حدی صبور	صبور	خود را به عنوان فردی عجول میشناسید یا صبور؟	۹
اکثراً می گویند گرم است	بعضی های گویند گرم است	چیز خاصی نمی گویند	بعضی های گویند سرد است	اکثراً می گویند سرد است	وقتی همسالان همجنس شما دست شما را لمس می کنند، معمولاً در مورد گرمی و سردی آن چه می گویند؟	۱۰
همیشه تند و فرز	بیشتر وقتها تند و فرز	نه یواش و نه تند	بیشتر وقتها یواش و آرام	همیشه یواش و آرام	نسبت به همسن و سالهای خودتان کارهای روزمره تان را چگونه انجام میدهید؟	۱۱
خیلی بلندتر از بقیه	کمی بلندتر از بقیه	معمولی	کمی ضعیف تر از بقیه	خیلی ضعیف تر از بقیه	قوت و بلندی صدای شما چگونه است؟	۱۲
بیشتر	- تا حدی بیشتر	مثل بقیه	تا حدی کمتر	کمتر	وقتی خودتان را با همسالان همجنس خود مقایسه میکنید، قوت و بنیه بدنی خود را چگونه می بینید؟	۱۳
همیشه تند و فرز	بیشتر وقتها تند و فرز	معمولی	بیشتر وقتها یواش	همیشه یواش یواش	اگر درد نداشته باشید، راه رفتن شما چگونه است؟	۱۴
بزرگتر	تا حدی بزرگتر	متوسط - مثل بقیه	تا حدی کوچکتر	کوچکتر	در مجموع اندازه کف دست شما در مقایسه با همسن و سالهای همجنس شما چه اندازه است؟	۱۵
نمرات هر ستون						
					جمع:	نمره گرمی و سردی
					نوع مزاج در گرمی و سردی:	

سوالات تعیین تری و خشکی مزاج						
گزینه ۵	گزینه ۴	گزینه ۳	گزینه ۲	گزینه ۱	سوال	
خیلی درشت	درشت	متوسط - معمولی	ریز	خیلی ریز	جثه شما در مقایسه با همسن و سالهایتان چگونه است؟	۱
خشک	تا حدی خشک	معمولی	تا حدی نرم	نرم	وضعیت نرمی و خشکی پوست بدن شما چگونه است؟	۲
لاغر	تا حدی لاغر	نه چاقم نه لاغر	تا حدی چاقم	چاقم	خود را از نظر چاقی و لاغری چگونه می دانید؟	۳
کم	تا حدی کم	معمولی	تا حدی زیاد	زیاد	آیا استعداد چاقی دارید؟	۴
همیشه	بیشتر اوقات	گاهی بله گاهی خیر	به ندرت - کم پیش می آید	هیچوقت	آیا برای خوابیدن نیاز به مصرف قرص خواب دارید؟	۵
نمرات هر ستون						
					جمع نمرات تری و خشکی	
					نوع مزاج در تری و خشکی	

توضیح جهت کاربران محترم پرسشنامه:

گزینه های ستون ۱، یک امتیاز، ستون ۲، دو امتیاز، ستون ۳، سه امتیاز، ستون ۴، چهار امتیاز و ستون ۵، پنج امتیاز دارد.

جمع نمرات ۱۵ سؤال اول مربوط به گرمی و سردی: نمره برابر و کمتر از ۳۷ - سرد - ۴۴ - ۳۸ معتدل - برابر یا بالای ۴۵ گرم

جمع نمرات ۵ سؤال آخر مربوط به تری و خشکی: نمره برابر یا کمتر از ۱۲ - تر - ۱۴ - ۱۳ معتدل - برابر یا بالای ۱۵ خشک

توضیح جهت همکاران محترم

این پرسشنامه که به پاس زحمات مجری اصلی آن سرکار خانم دکتر مرجان اختری به نام ایشان نامگذاری شده است، در حال حاضر سومین پرسشنامه استاندارد ارزیابی مزاج در طب ایرانی و اولین پرسشنامه تعیین مزاج افراد بالای ۶۰ سال است که کلیه مراحل اعتبار سنجی را طی نموده است و میزان حساسیت و ویژگی و سایر ضریب های محاسبه شده مرتبط بدان در متن پایان نامه و مقاله آن که در آینده نزدیک به جامعه علمی ارایه می شود گزارش شده است.

ویژگی	نقطه برش	حساسیت	ویژگی
گرمی	≥ 45	۸۳٪	۸۸٪
معتدل در گرمی و سردی	۳۸-۴۴	۴۹٪	۸۰٪
سردی	≤ 37	۷۲٪	۹۱٪
خشکی	≥ 15	۸۱٪	۶۷٪
معتدل در تری و خشکی	۱۳-۱۴	۳۰٪	۷۹٪
تری	≤ 12	۵۷٪	۷۸٪

گزارش مختصر روند طراحی و اعتبار سنجی پرسشنامه

پرسشنامه خود اظهاری تعیین مزاج افراد ۶۰ سال و بالاتر شامل بیست سؤال می باشد که جهت تعیین وضعیت مزاج از نظر گرمی، سردی، اعتدال در گرمی-سردی و تری، خشکی، اعتدال در تری-خشکی بکار می رود. این پرسشنامه طی دو سال (۹۶ الی ۹۸) طراحی و روایی و پایایی آن مورد بررسی قرار گرفته است. در این مطالعه با استفاده از مطالعه ده کتاب طب ایرانی و جستجوی واژه مزاج در سایتهای علمی معتبر، گویه های مرتبط با تعیین مزاج استخراج و پرسشنامه اولیه با ۱۰۱ سوال طراحی گردید. در مرحله بعدی روایی صوری و روایی محتوای پرسشنامه انجام شده و نهایتاً با ۸۸ گویه وارد مرحله پایایی (آزمون-بازآزمون) گردید که با مشارکت ۶۱ داوطلب و به فاصله زمانی دو هفته انجام گردید و با حذف گویه هایی که کاپای پایین ۰/۴ بودند، تعداد ۷۳ گویه به مرحله روایی ملاکی راه یافت. جهت تعیین استاندارد طلایی ۳۰۰ داوطلب ۶۰ سال و بالاتر توسط یک تیم ۵ نفره از اساتید طب ایرانی ویزیت و ۷۰ نفر به دلیل نداشتن معیارهای ورود حذف گردیده و مزاج ۲۳۰ نفر باقیمانده تعیین مزاج شدند. در مورد ۱۵۰ نفر از داوطلبان منتخب، توافق بالای ۸۰٪ در تعیین مزاج ایشان وجود داشت که به عنوان گروه استاندارد انتخاب گردیدند. پرسشنامه استخراج شده از مرحله پایایی توسط این ۱۵۰ داوطلب تکمیل گردید و سپس مراحل بعدی آنالیزها جهت اعتبار سنجی آغاز گشت. بر اساس ضریب پیرسون، کاپای وزن شده و آلفای کرونباخ گویه های منتخب وارد مدل شده و در نهایت یک مدل ۱۵ سوالی برای تعیین گرمی و سردی و یک مدل ۵ سوالی برای تعیین تری-خشکی انتخاب گردید. با استفاده از منحنی راک و انتخاب نقاط برش، حساسیت و ویژگی دو مدل ۱۵ و ۵ سوالی محاسبه شد. در آزمون آتووا، ضریب توافق و کاپا به ترتیب برابر با ۰/۶۳۷ و ۰/۵۵۵ در گروه گرمی-سردی و ۰/۴۳۱ و ۰/۲۴۹ در گروه تری-خشکی محاسبه گردید.

نکته:

اگر در حساسیت و ویژگی دو پرسشنامه سلمان نژاد و مجاهدی دقت شود مشخص می گردد که مقاطع نمرات پرسشنامه ده سوالی مجاهدی از ویژگی خیلی بالا (۹۷٪-۶۷٪) ولی از حساسیت متوسط (۶۵٪-۵۳٪) برخوردارند، لذا پرسشنامه مزاج مجاهدی جهت تشخیص های مزاج افراد مورد مطالعه کاربرد بیشتری دارد. از سوی دیگر مقاطع نمرات پرسشنامه بیست سوالی سلمان نژاد از حساسیت بالاتر (۸۰٪-۶۳٪) و ویژگی پایین تر (۸۵٪-۵۷٪) برخوردار است و لذا در مطالعات غربالگری کاربرد بیشتری دارد.

در مطالعه که نتایج آن در حال انتشار است. پرسشنامه مجاهدی در گروه سنی ۶۰-۴۰ سال نیز اعتبار سنجی شده است و حساسیت و ویژگی آن مشابه همان گروه سنی ۴۰-۲۰ است. لذا هر دو پرسشنامه در گروه های مختلف سنی ۶۰-۲۰ سال قابل استفاده هستند.

در پرسشنامه حاضر، میزان حساسیت در گروه سرد، گرم، تر و خشک از پرسشنامه دکتر مجاهدی بالاتر می باشد اما میزان اختصاصیت دو پرسشنامه تقریباً مشابه گزارش گردیده است. علاوه بر این، میزان حساسیت پرسشنامه حاضر در گروه سرد، معتدل در گرمی-سردی، تری، معتدل در تری-خشکی پایین تر از پرسشنامه سلمان نژاد می باشد اما میزان اختصاصیت آن در گروه سرد، گرم، معتدل در گرمی-سردی، تری و معتدل در تری-خشکی بالاتر از پرسشنامه سلمان نژاد گزارش گردیده است. لذا پرسشنامه حاضر و پرسشنامه مجاهدی را جهت مطالعات تشخیصی مزاج و پرسشنامه سلمان نژاد جهت مطالعات غربالگری مزاج توصیه می گردد. تا زمان چاپ پرسشنامه به پایان نامه مرتبط که کلیه مراحل طراحی و اعتبار سنجی را گزارش نموده است رفرنس دهید:

Akhtari M. Developing and Validation of Self-report Mizaj Identification Questionnaire for the Elders (age over 60): Babol university of medical science; 2020. [PhD Thesis]